

ולעמוד עליהם בשום אופן (ובמקום חולי - עיין לעיל אות ט"ו).

חליצת המנעלים מתי, וחיפן, ופיצד

יז. שם: ויחלצם קודם נטילה, אך כשאפשר לו לחלצם אחר נטילה ושללא יגע בהם יכול לחלצם אחר נטילה. ועיין להלן אות כ"ז שגם אם חולץ הנעליים קודם נטילה מהנכון להקפיד שלא יגע בנעליים, עיי"ש.

ומנהג כהנים⁷² יחידים, אנשי מעשה המדקדקים מאד במצוות, לחלוץ תמיד הנעליים קודם הנטילה (אף שא"צ ליגע בנעליים) ולהשאירם ליד מקום הנטילה סמוך לכניסה לביהכ"נ, והולכים כך לדוכן ללא הנעליים, ויש למנהג זה סמך ומקור⁷³ בפוסקים, אך אינו אלא להידור מצוה, לכן⁷⁴ כשיש חשש צינה או חשש שהנעליים לא ישמרו כראוי אף הם א"צ לדקדק בכך.

ויש⁷⁵ מי שאומר שאעפ"י שבכל חליצת נעליים צריך לחלוץ תחילה רגל שמאל (כמבואר בשו"ע סי' ב' סעי' ה'), מ"מ בחליצת הנעליים לנשיאת כפיים שמצוה היא, יחלוץ של ימין תחילה, ויש⁷⁶ חולקים בהחלט על קביעה זו,

יעלו על הדוכן אלא יעמדו בשוה לרצפת בית הכנסת, ויש⁶⁸ אומרים שאין ההיתר אמור אלא לחולה שכבר "דש בעירו" דהיינו שכבר חולה ל' יום וידוע בשכונתו ממחלתו, ובזה אין הדבר תמוה שעולה לדוכן בנעליים ואין חשש שהעם יסתכלו בו ויסיתו דעתם מהברכה (ומבואר להלן בשו"ע סעי' ל', ועיין מה שכתבנו שם). ולדברי הכל צריכים אלו החולים להשתדל בכל מדת אפשרותם שילבשו נעלי בית מבר או גומי ללא רצועות, או לכל הפחות נעלי בית מעור שאין לו רצועות ושאינן יוצא בו לשווקים ולרחובות (וכנ"ל באות הקודם).

לחלוץ המנעלים על הדוכן ליד רגלי הכהן

יז. מ"ב סקט"ו: ויש להצניע המנעלים שלא יעמדו בגלוי בביהכ"נ מפני הכבוד. ועכ"פ יקפיד⁶⁹ הכהן לא לעלות למקום הדוכן ולחלוץ שם מנעליו, אך בשעת הדחק כגון⁷⁰ במקומות הקרים וחושש ללכת ללא נעליים מחשש הצטננות יכול לעלות לדוכן ולחלוץ מנעליו סמוך אליו ממש, אך אסור⁷¹ לחלוץ הנעליים

ט"ו ויפה ללב סי' זה סקכ"ט דאזהרת חליצת המנעלים הוא כשעולים לדוכן דווקא, לכן אם לא נסמוך ע"ז לכתחילה, מ"מ במקום חולי או שעת הדחק נוכל להקל כשאכן יקפידו לא לעלות לדוכן אלא יעמדו בשוה עם רצפת ביהכ"נ. 68. שו"ת מנח"י ח"י סי' י"א, שו"ת אג"מ ח"ב סי' ל"ב, שו"ת שאילת שאול חאו"ח סי' י"ז, ריש לנו לחשוש לדברי הבית הלוי עה"ת סו"פ בראשית דאין להתיר עם נעליים אפי' בשעת הדחק דלא גרע מכהן עם מומים שהעם מסתכלים (שו"ע סעי' ל', ועיין להלן הערה 77). 69. בהג' שבדעת תורה מנכדו הגר"ש שבדרון זצ"ל עפ"י לשונות הגמ' וראשונים ואחרונים דעיקר הקפידא הוא לא לעלות לדוכן במנעלים. 70. לקט הקמח החדש סקכ"ז ושכן ראה כהנים שעשו כן בנוכחות החזו"א ולא מיחה בידם. 71. שו"ת שבט הקהתי ח"א סי' ע"ד. 72. מטה משה ס"ק קע"ט הו"ד בשכנה"ג בהגהות הטור סק"ד ומביא שמותייהם של כמה כהנים חסידים שראה נוהגים כן. 73. במט"מ שם שכן משמע מדברי הטור, וע"ע פמ"ג א"א סק"ט "וראוי לכתחילה לחלוץ המנעלים (אף) שאין קשירה קודם נטילה, ודיעבד אין מעכב, אבל ביש קשירה צריך להתיר קודם נטילה", וכנראה טעמו עפ"י מה שהביא הפמ"ג בעצמו בסי' ד' א"א סק"ט בשם עולת תמיד שאף החולץ מנעליו בלא נגיעה צריך ליטול ידיו, כנראה משום רוח רעה כמרומו שם במג"א ושו"ע הרב, אך כבר כתבו שם המג"א והמשנ"ב סקס"ב שלדינא פסקינן שא"צ ליטול ידים על חליצת מנעלים בלא לנגוע בהם. 74. כה"ח סק"ל. 75. ס' אורח נאמן סי' ב', לוח א"י להגרי"מ טיקוצינסקי זצ"ל, ועיין גם מה שכתבנו בהל' יוה"כ סי' תר"ח הערה 1. 76. שו"ת דבר יהושע להגרי"מ אהרנברג זצ"ל ח"ג יו"ד סי' ע"ה ועיי"ש עוד דאף בדיעבד אם חלץ הכהן של ימין

יש⁸⁰ להעיר לתשומת לבו שלהבא יקפיד ללבוש פוזמקאות לרגליו.

נמ"י של כהן לפני כל נשי"ב, ואם צריך לעבור כנגד המתפלל

יפ. סעי' ו', שו"ע: אע"פ שנטלו הכהנים ידיהם שחרית חוזרים ונוטלים ידיהם וכו'. וכן נוהגים⁸¹ הכהנים לחזור וליטול ידיהם לנשיאת כפיים ותפילת מוסף אף שלא הסיתו דעתם משמירת הידים בנקיות, אך כאמור, בדיעבד כשאין לו מים יוכל לישא כפיו ולסמוך אף על נטילת ידים דקימת הבוקר, אם⁸² אכן יודע שידיו נשמרו בנקיות ונטלן עד הפרק.

וצריכים הכהנים ללכת ליטול ידיהם אף⁸³ אם יש בביהכ"נ מנין מצומצם וע"י שיצאו הכהנים לחוץ ליטול ידיהם לא ישאר מנין (אך ישאר רוב מנין), וישתדלו לצאת וליכנס בזריזות, וכן אפילו אם יצטרך הכהן לעבור כנגד המתפלל שמו"ע, מ"מ ילך⁸⁴ ליטול ידיו, וישתדל⁸⁵ לצדד עצמו ולעבור בצדדי המתפללים ולא ממש נגד פניהם.

וכהן שיודע ומכיר את ציבור המתפללים שהרבה מהם מאריכים בתפלתם מוטב⁸⁶ שיקדים ליטול ידיו בין ישתבח ליוצר ויכוין לשם נשיאת כפיים דיוצא בזה לדינא.

דאין כאן 'מצוה' בחליצת הנעליים ואפילו הכשר מצוה אין כאן אלא תקנתא דכהנים, ולכן אין לזוז מדברי הגמ' ומהלכה הפסוקה בשו"ע (שם) לחלוץ של שמאל תחילה.

לישא כפיים בגרביים משונות או יתף בלי גרביים

יח. מ"ב סקי"ח: כתבו האחרונים דאין נכון לעלות לדוכן יתף ממש, שהוא דרך גנאי, שאין רגילין בזה"ז לילך יתף לפני גדולים אלא יש לילך בפוזמקאות של בגד, וכן המנהג. ולא חיישינן להסתכלות ולהיסח הדעת של הקהל (עיין סעי' ל') אף⁷⁷ אם הפוזמקאות שונות במראהן מהפוזמקאות הרגילות של שאר הכהנים ואף⁷⁸ אם יש בהם קרעים וכדו', אם כי משום כבוד השכינה וכבוד הציבור צריך הכהן להשתדל להתנהג במדת דרך ארץ.

וכמו"כ יש לדעת שאם כי המנהג כהיום שהכהנים נושאים כפיים עם גרביים לרגליהם, מ"מ אם נמצא כהן שאין לו גרביים לרגליו אין⁷⁹ למנוע ממנו לישא כפיו, ואין לחשוש להסתכלות ולהיסח הדעת של הקהל, וכנ"ל, ובודאי עדיף שיחלוץ מנעליו וישא כפיו בלי גרביים מלהשאיר את המנעלים על רגליו, אך

תחילה כל זמן שלא חלץ עדיין את של שמאל יחזור וינעול של ימין ויחלוץ של שמאל תחילה, דאין לנו לזוז מהגמ' ושו"ע וגם הפוסקים שלא הזכירו כלל לחלק בין חליצת המנעלים דכהן לחליצת המנעלים דעלמא. 77. שו"ת אג"מ ח"ב סי' ל"ב דהחששות של שינוי והסתכלות על הכהן המבואר בסעי' ל' הוא מחמת מומין דווקא שבזה יש יותר חשש להסתכלות, ולכן אסר השו"ע שם לבעל מום ברגליו ללבוש גרביים במקום שכולם נו"כ בלי גרביים, כי עי"ז שהוא לובש הגרביים מגלה שיש לו מום ומסתיר אותו, והמום אף שמוסתר הוא גורם להסתכלות על הכהן, אך בלא מום לא מצינו לחוש מפני שינוי בבגדים או בפוזמקאות. 78. שו"ת שבט הקהתי ח"ה סי' רס"ז. 79. שו"ת אג"מ שם, שו"ת קנין תורה ח"ד סי' י"ג דנשי"ב עם פוזמקאות מנהגא הוא, וליכא איסור ביחף, דהא עבודת הכהנים בביהמ"ק היתה בלי פוזמקאות לרגליהם. 80. שם. 81. כה"ח סקל"ז, וכן הוא במהרי"ל הל' יוה"כ הו"ד בהברכה המשולשת פ"ד סעי' י"ד. 82. כמ"ש במשנ"ב ושעה"צ סקב"ד. 83. עיין שו"ת רבבות אפרים ח"ב סי' נ"ד, ועיי"ש שבייבתו של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כשהיה מנין מצומצם נהגו הכהנים ליטול ידיהם קודם חזרת הש"ץ. 84. אשל אברהם בוטשאטש סי' ק"ב דאף לשאר מצוות ולעניית איש"ר וקדושה מותר בכך עיי"ש, וכן נוטה להקל בשו"ת מנח"י ח"ח סי' י', וע"ע סי' ד' אמות של תפילה ח"ב סי' ז' שכן נוהגים להקל בירושלים ת"ו וכן שמע מהגרי"ש אלישיב שליט"א. 85. שם עפ"י שבילי דוד להחיד"א זי"ע סי' ק"ב. 86. סי'